

Palvelujärjestelmän uudistaminen - R4 uudistusohjelma, erikoissairaanhoidon ja yliopistollisen sairaalan uudistus, toimeenpanosuunnitelma

Yleisltk 13.05.2026 § 47
1095/00.01.02.00/2025

Valmistelija(t) Jari Saarinen, puh. 044 718 6301,
jari.saarinen(at)pshyvinvointialue.fi

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä yleisten palveluiden toimialajohtaja

Päätösehdotus Yleisten palveluiden lautakunta hyväksyy R4 uudistusohjelman toimeenpanosuunnitelman ja esittää sitä edelleen aluehallitukselle hyväksyttäväksi.

Ennakkovaikutusten arviointi Kuvattu erillisessä liitteessä

Toimivallan peruste Hallintosääntö § 42

Liitteet ja oheisaineisto Esityslistan oheisaineistona:
- toimeenpanosuunnitelma
- ennakkovaikutusten arviointi

Valmistelu Tausta: Aluevaltuuston päätös 5.5.2025

Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuusto päätti erikoissairaanhoidon ja yliopistollisen sairaalan uudistuksesta 5.5.2025. Uudistamisohjelman kustannusvaikutukset kohdentuivat avohoitoon, leikkaustoimintaan, päivystystoimintaan, tutkimukseen ja opetukseen. Osaa säästöistä ei kohdennettu. Uudistamisohjelman kustannusvaikutus on yhteensä 20,6 miljoonaa euroa. Aluevaltuuston hyväksymä päätös sisältää noin 5 miljoonan euron säästöt, jotka toteutetaan vähentämällä määräaikaisten työntekijöiden ja sijaisten työpanosta sekä kohdentamalla henkilöstöä uudelleen.

Aluevaltuusto edellyttää, että uudistusohjelman toteuttamiseksi laaditaan toimeenpanosuunnitelma. Suunnitelman tueksi tehdään erillinen toiminnan tietoselvitys. Tietoselvityksessä tarkastellaan erikoisaloittain poliklinikkapalveluja ja leikkaustoimintaa. Selvityksessä kuvataan käyntimäärät, bruttokustannukset ja poliklinikkakäyntien hinnat Kuopion yliopistollisessa sairaalassa

(KYS), Iisalmen sairaalassa ja Varkauden sairaalassa vuosilta 2023–2024. Lisäksi selvitetään osastotoiminta, potilasvirrat ja potilasmäärät sekä niiden yhteys perusterveyden-huollon sairaalakapasiteettiin ja akuuttiin vuodeosastotoimintaan. Näitten tietojen pohjalta laaditaan toimeenpanosuunnitelma erikoisaloittain, jossa kuvataan mm. sisäiset toiminnot ja prosessit sekä kehittämisen tavoitteet ja painopistealueet. Tavoitteena on saada aikaan säästöjä erikoissairaanhoidossa. Perusterveydenhuoltoa vahvistetaan ja tuetaan parhaiten, kun Iisalmen ja Varkauden sairaaloiden vajaalla käytöllä olevat ajanmukaiset toimitilat ovat erityispalveluiden tehokkaassa käytössä.

R4 toimeenpanosuunnitelman tietopohjaa täsmennettiin yleisten palveluiden lautakunnan päätöksellä 22.01.2026 § 6:

- R4-sairaaluudistuksen erikoisalakohdaisen toimeenpanosuunnitelman varsinainen tietopohja rajataan alkamaan vuodesta 2025, käytännössä OMNI-potilastietojärjestelmän käyttöönotosta alkaen, jolloin analyysi perustuu yhtenäisiin kirjaamiskäytäntöihin ja vertailukelpoiseen alueelliseen tietoon.
- Vuosien 2023–2024 tiedot hyödynnetään toimeenpanosuunnitelmassa taustatrendinä ja kehityssuunnan kuvauksena, mutta niitä ei käytetä erikoisalakohdaisen toiminnan ensisijaisena ohjaus- ja mitoituserustana.
- Vuoden 2025 tietopohja kootaan siten, että se yhdistää erikoisalakohdaisesti poliklinikkatoiminnan, leikkaustoiminnan ja osastohoidon volyymit, kustannus- ja henkilöstötiedot sekä keskeiset prosessi- ja saatavuusmittarit KYSin, Iisalmen sairaalan ja Varkauden sairaalan osalta.

Tällä rajauksella toimeenpanosuunnitelma tukee valtakunnallista tavoitekauden 2025–2029 ohjausta, resurssiviisasta valmistelua sekä R4-sairaaluudistuksen vaikuttavaa ja ennakoivaa toteutusta

Toimeenpanosuunnitelman ydinsisällöt

Pohjois-Savon yliopistollinen hyvinvointialue vastaa Itä-Suomen YTA-alueen palveluiden tuottamisesta lainsäädännön ja YTA sopimuksen mukaisesti. Palveluissa tavoitellaan jonottomuutta, joka edellyttää tuottavuuden kasvattamista erikoissairaanhoidon tuottamisessa avopalveluissa, leikkaustoiminnassa sekä osastotoiminnassa.

Toimeenpanosuunnittelun edetessä on tunnistettu tuottavuus- sekä kustannusvaikutuksia sisältäviksi osa-alueiksi osasto- ja heräämöhoido sekä YTA-alueen potilasvirrat.

Avohoitopalveluiden uudistaminen edellyttää palvelustrategian mukaisesti asiakaslähtöisten digitaalisten palvelujen täysimääräistä käyttöönottoa sekä potilasprosessien uudistamista yhdessä perusterveydenhuollon kanssa.

Leikkaustoiminnassa jatketaan lyhytjälkihoitoisen kirurgian lisäämistä sekä vahvistetaan 23h-heräämöhöitoa, joka vapauttaa osastopaikkoja osastopalveluista.

Osastohoitoa kevennetään perustamalla päiväsairaala-yksikkö, johon jatkossa ohjautuu potilaita useilta erikoisaloilta eri potilasprosesseista.

Iisalmen ja Varkauden somaattinen erikoissairaanhoidon toimenpide- ja avohoitotoiminta jatkuu ja sitä uudistetaan samoilla periaatteilla kuin muutakin erikoissairaanhoidoa.

Hoitotyön tuottavuutta parannetaan päivittämällä toimintatavat vastaamaan uudistuvia toimintaprosesseja ja kohdentamalla hoitohenkilöstöresurssit dynaamisesti potilaiden hoidon tarpeen mukaan. Tavoitteena on varmistaa, että osaaminen ja hoitohenkilöstön työpanos kohdennetaan optimaalisesti.

Toiminnalliset uudistukset, niiden onnistunut toimeenpano sekä erilaisten lisä- ja hälytystyökorvausten sekä jononpurkutyön vähentäminen, vähentävät tarvetta kaikkia ammattiryhmiä koskeville vakituisen henkilöstöön kohdentuville henkilöstövähennyksille. Uudistusten toimeenpano edellyttää henkilöstön uudelleenkohdentamista, mikä tarkentuu toimeenpanon aikana.

Tuotannon kasvupotentiaali ja roolin vahvistuminen YTA-alueella

Seuraavien vuosien ennakoitaan tuovan merkittäviä muutoksia erikoissairaanhoidon toimintaan. YTA-alueella tehtävä yhteistyö, erittäin vaativan ja keskitetyn erikoissairaanhoidon muutokset edellyttävät yliopistollisen sairaalan tuotannollisen kyvyn varmistamista huomioiden tuottavuuden lisäyksen kautta saavutettava hintakilpailukyky.

Hoitojonojen poistaminen on talouden ja potilaslähtöisen toiminnan edellytys, mikä on jo käynnissä. Kun jonot poistuvat, ostopalveluiden käyttötarve ja muille hyvinvointialueille hoitoon hakeutuminen vähenevät Pohjois-Savon asukkaiden osalta.

Toiminnan tehostuessa resursseja vapautuu oman hyvinvointialueen ja Itä-Suomen YTA-alueen potilaiden hoitoon. Tämä mahdollistaa nykyistä laajemman vastuun ottamisen koko YTA-alueen erittäin vaativien potilaiden hoidosta.

Sydänkirurgia ja neurokirurgia pystyvät lisäämään muille hyvinvointialueille tarjottavaa potilashoitoa jo vuoden 2026 sisällä.

Tuotantomäärien kasvattaminen edellyttää sisäisesti osasto- ja heräämökapasiteetin uudelleenjärjestelyä. Toiminnallisen muutosvalmiuden parantaminen mahdollistaa jatkossa uusien potilaiden hoitamisen nykyistä nopeammin. Suunnittelussa huomioidaan lisäksi osaamisen kehittäminen ja profilointi suhteessa palvelutarpeen ennusteisiin.

Toiminnan suunnittelussa huomioidaan YTA-alueen yhteistyön kehittäminen sekä sopimuksen mukainen potilaiden ohjaus erikoisaloille ja heidän hoitonsa YTA alueen sisällä. Joillakin erikoisaloilla kysyntää on myös valtakunnallisesti ja palveluita on keskitetty vähempään kuin viiteen yliopistolliseen sairaalaan.

Muutoksessa onnistuminen edellyttää yhteistä tietoon perustuvaa suunnittelua ja toiminnan johtamista. Prosesseja tarkastellaan läpileikkaavasti sekä erityispalveluiden sisällä että yhdessä perusterveydenhuollon ja ikääntyneiden palveluiden kanssa. YTA-alueella tarve suunnitella erikoisalojen toimintaa yhdessä kasvaa tulevina vuosina.

Tarkempi kuvaus erikoissairaanhoidon uudistuksen etenemisestä ja toimeenpanosuunnitelmasta, sekä uudistuksen muutosvaikutukset, on kuvattu liitteenä olevassa toimeenpanosuunnitelmassa.